

Strategic Framework for Improving Economic Governance in Maritime Industries

Ahmad Maleki Sourki¹, Shams al Sadat Zahedi², Mohammad Montazeri³

Abstract

Purpose

The aim of this study is to propose a strategic framework for improving economic governance in the maritime industries.

Method

This qualitative, case-based study was conducted with the participation of experts and professionals in the field of maritime management. A purposive sampling method was used, applying the theoretical saturation technique, and 16 key informants were interviewed. Data were collected through semi-structured interviews and document analysis. The credibility of the research was assessed using Lincoln and Guba's four criteria, and the final model was developed based on the systematic approach of Strauss and Corbin.

Findings

The findings identified three key factors—transparency and accountability in the governance system, stakeholder participation and collaboration, and institutional and managerial capabilities—as causal conditions influencing improved economic governance. In addition, legal infrastructures, information technology, and economic factors were recognized as contextual conditions, while cultural and political factors were identified as intervening conditions affecting the process of economic governance. The central phenomenon of the study is the improvement of economic governance in the maritime industries, which is pursued through three main strategies: strengthening institutional and legal structures, enhancing stakeholder engagement, and improving efficiency and risk management. The outcomes are observed in four dimensions: economic, social, environmental, and institutional.

Conclusion: Based on these findings, it is recommended that policymakers focus on reforming institutional structures, increasing process transparency, developing technological capabilities, and encouraging stakeholder participation to enable effective economic governance in the maritime industries.

Keywords: Strategy, Economic Governance, Maritime Industries

1. Ph.D. student of public administration, human resources department, department of management, Sirjan Branch, Islamic Azad University, Sirjan, Iran.

2. Professor, Department of Management, Sirjan Branch, Islamic Azad University, Sirjan, Iran (Corresponding Author) E-mail: ahmad.maleki.1979@gmail.com

3. Associate Professor, Department of Management, Payam Noor University, Tehran, Iran

Journal of Marine management sciences studies, 2025, vol. 6, No 20, pp. 129-144

Doi 10.22034/mmr.2025.316867.1214

Article Type: Research-based Published by Faculty of Management and Marine Commissary

Received: 2025/08/05

Accepted: 2025/09/07

چارچوب راهبردی بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی

احمد ملکی سورکی^۱، شمس السادات زاهدی^۲، محمد منتظری^۳

چکیده

هدف: هدف این پژوهش، ارائه چارچوبی راهبردی برای بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی است.

روش: این مطالعه به روش کیفی و با رویکرد موردی، با مشارکت خبرگان و متخصصان حوزه مدیریت دریایی انجام شده است. نمونه‌گیری به شیوه هدفمند و با استفاده از تکنیک اشباع نظری صورت گرفت و ۱۶ نفر از آگاهی‌دهندگان کلیدی مورد مصاحبه قرار گرفتند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و مطالعه اسناد گردآوری شد. اعتبار پژوهش بر اساس چهار معیار لینکلن و گوبا مورد ارزیابی قرار گرفت و مدل نهایی با استفاده از الگوی نظام‌مند استراوس و کوربین طراحی شد.

یافته‌ها: بر اساس یافته‌ها، سه عامل کلیدی شامل شفافیت و پاسخگویی در نظام حکمرانی، مشارکت و همکاری ذینفعان، و قابلیت‌های نهادی و مدیریتی، به عنوان شرایط علی مؤثر در بهبود حکمرانی اقتصادی شناسایی شدند. همچنین، زیرساخت‌های قانونی، فناوری اطلاعات و عوامل اقتصادی به عنوان شرایط زمینه‌ای، و عوامل فرهنگی و سیاسی به عنوان شرایط مداخله‌گر در فرآیند حکمرانی اقتصادی شناسایی گردیدند. مقوله محوری پژوهش، بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی است که از طریق سه رویکرد شامل تقویت ساختارهای قانونی، ارتقای مشارکت ذینفعان و بهبود مدیریت ریسک دنبال می‌شود. پیامدها نیز در چهار بُعد اقتصادی، اجتماعی، محیط‌زیستی و نهادی قابل مشاهده است.

نتیجه‌گیری: بر این اساس، پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران با تمرکز بر اصلاح ساختارهای نهادی، شفاف‌سازی فرآیندها، توسعه فناوری، و جلب مشارکت ذینفعان، زمینه تحقق حکمرانی اقتصادی کارآمد در صنایع دریایی را فراهم کنند.

کلیدواژه‌ها: راهبرد، حکمرانی اقتصادی، صنایع دریایی

استناد: احمد ملکی سورکی، شمس السادات زاهدی، محمد منتظری (۱۴۰۴) چارچوب راهبردی بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی مطالعات علوم مدیریت دریایی، (۲) ۶ ص ۱۴۴-۱۲۹

۱. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، گرایش منابع انسانی، گروه مدیریت، واحد سیرجان، دانشگاه آزاد اسلامی، سیرجان، ایران

۲. استاد، گروه مدیریت، واحد سیرجان، دانشگاه آزاد اسلامی، سیرجان، ایران. (نویسنده مسئول) رایانامه: ahmad.maleki.1979@gmail.com

۳. دانشیار، گروه مدیریت، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

ناشر: دانشکده مدیریت و کمیسر دریایی دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره)

نوع مقاله: علمی و پژوهشی

Doi: [10.22034/mmr.2025.316867.1214](https://doi.org/10.22034/mmr.2025.316867.1214)

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۶/۱۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۰۵/۱۴

مقدمه

عصر کنونی، عصر جهانی شدن، انقلاب اطلاعات و تولید دانش است. این عصر نیز مانند هر عصر دیگری شرایط و ایجابات خاص خود را دارد (پندی^۱، ۲۰۲۳). با توجه به اینکه محیط‌های رقابتی امروزی رو به رشد هستند و حرکت سازمان‌ها به سمت پیچیدگی و پویایی، شروع شده است، توانایی یادگیری زودتر و سریعتر از رقبای، تنها مزیت نسبی در دهه آینده خواهد بود و میبایست چشم اندازها و اهدا بلند مدت و کوتاه مدت سازمانها به نوعی دیگر بررسی شود و خلاقیت، نوآوری به همراه استفاده از اطلاعات بروز میبایست جزء جدا نشدنی تصمیم‌گیری مدیران باشد و تنها سازمانی میتواند ادعای برتری و موفقیت کند که از قابلیت‌ها، تعهد، ظرفیت یادگیری کارکنان در تمام سطوح سازمان به بهترین نحو استفاده نماید (زارع، ۱۴۰۱). امروزه تغییرات گسترده‌ای در سطح جهان رخ داده است که این تغییرات تمامی حیطه‌ها از جمله سازمان‌ها را نیز تحت تاثیر قرار داده است (طاهری، ۱۴۰۰). شکل‌گیری سازمان‌های نوین، با ساختارهای جدید سبب شده است تا انواع مختلفی از سازمان‌ها ایجاد گردد. شکل‌گیری این سازمان‌ها سبب گردیده است تا بیش از پیش سازمان‌های فعلی را جهت تطابق با اصول سازمان‌های امروزی هدفمند نماید. به صورتی که همخوانی سازمان‌ها با اصول نوین سازمانی به عنوان یک دغدغه و نگرانی مشخص شده است (ژانگ^۲، ۲۰۲۰). یکی از مسائل کلیدی در خصوص سازمان‌های امروزی، نیاز این سازمان‌ها به تعامل منظم و یکپارچه با محیط می‌باشد. به صورتی که رمز موفقیت سازمان‌های امروزی را تعامل آنان با محیط پیرامون خود و شناخت دقیق و جامع آنان از این محیط قلمداد نموده- اند (لادی^۳، ۲۰۲۰) تعامل با محیط سبب می‌گردد تا ظرفیت‌های جدیدی به سازمان‌ها اضافه گردد که این ظرفیت‌ها در صورتی که به صورت مناسبی اجرایی گردد، سبب ارتقا عملکرد سازمان‌ها می‌گردد (شهباز^۴، ۲۰۲۲). شکل‌گیری این مساله و گستردگی سازمان‌ها سبب ایجاد حکمرانی شده است. نظام اقتصادی یکی از مهم‌ترین نظام‌های اجتماعی اصلی است؛ چرا که در ایجاد ساختار اجتماعی، به عنوان یک کل دخالت دارد. نظام اقتصادی شاهرگ توسعه اجتماعی، تکیه‌گاه آن است و در رابطه میان فعالیت اقتصادی و دیگر فعالیت‌ها و مظاهر مربوط به وجود اجتماعی انسان تجلی می‌کند. حکمرانی اقتصادی عنوانی است که در آنجا تولید و کاربرد دانش برای یک بخش مهم در رشد اقتصادی و خلق رفاه و ثروت مشارکت دارد، در حالیکه عوامل سنتی تولید که عبارتند از نیروی کار، سرمایه، مواد خام کارافرینی همچنان با اهمیت باقی می‌مانند، دانش عامل اصلی است که باعث ایجاد رشد و خلق ارزش جدید برای رقابتی بودن خواهد بود (فرازمند^۵، ۲۰۲۳). حکمرانی اقتصادی به سیستم نهادها و رویه‌هایی اطلاق می‌شود که برای دستیابی به اهداف اتحادیه در زمینه اقتصادی، یعنی هماهنگی سیاست‌های اقتصادی برای ارتقای پیشرفت اقتصادی و اجتماعی ایجاد شده است. بحران‌های مالی، مالی و اقتصادی که در سال ۲۰۰۸ آغاز شد، نشان داد که اتحادیه اروپا به مدلی مؤثرتر از

1. Pandey
2. Zhang
3. Ladi
4. Shahbaz
5. Farazmand

مدیریت اقتصادی نسبت به هماهنگی اقتصادی و مالی موجود تا آن زمان نیاز دارد (خدایاروف^۱، ۲۰۲۲). تحولات در حاکمیت اقتصادی، که هنوز ادامه دارد، شامل هماهنگی و نظارت تقویت شده بر سیاست‌های مالی و اقتصاد کلان و ایجاد چارچوبی برای مدیریت بحران‌های مالی است (بیلی^۲، ۲۰۲۳). بنابراین حکمرانی اقتصادی شامل فرآیندهایی است که از طریق حمایت از حقوق مالکیت، اجرای قراردادها و انجام اقدامات جمعی برای ایجاد زیرساخت‌های فیزیکی و سازمانی مناسب، از فعالیتهای اقتصادی و معاملات اقتصادی حمایت می‌کند. این فرآیندها در داخل نهادها، رسمی و غیررسمی انجام می‌شود (گالی^۳، ۲۰۲۳) حوزه حاکمیت اقتصادی به مطالعه و مقایسه عملکرد نهادهای مختلف در شرایط مختلف، سیر تحول این نهادها و انتقال از مجموعه ای از نهادها به مجموعه دیگر می‌پردازد. (کریسوگلو^۴، ۲۰۲۳). توسعه اقتصادی مبتنی بر دانش به عنوان تنها استراتژی رونق و توسعه، یک ضرورت حیاتی و یک فرصت ایده‌آل برای حرکت سریع تر کسب و کارهای نوظهور با هدف ایجاد ارزش در اقتصاد جهانی قلمداد می‌شوند (جمشیدی و بافنده، ۲۰۱۹). لذا صنایع دریایی به عنوان یکی از بخش‌های کلیدی و راهبردی در اقتصاد جهانی و ملی، نقش بسیار مهمی در توسعه اقتصادی، امنیت غذایی، تجارت بین‌المللی و حفظ محیط زیست ایفا می‌کنند. این صنایع شامل بخش‌های مختلفی از جمله حمل‌ونقل دریایی، شیلات، گردشگری دریایی، ساخت و تعمیر کشتی و فعالیتهای بندری می‌شود که هر کدام به طور مستقیم و غیرمستقیم با زندگی اقتصادی و اجتماعی کشورها پیوند خورده‌اند. با این وجود، رشد و پایداری این صنایع به شدت وابسته به کیفیت حکمرانی اقتصادی در آنهاست که می‌تواند تعیین‌کننده موفقیت یا شکست سیاست‌ها و عملکردهای مرتبط باشد.

حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی به مجموعه نهادها، قوانین، سیاست‌ها و فرآیندهایی اطلاق می‌شود که هدف آنها مدیریت بهینه منابع اقتصادی، بهبود بهره‌وری، تضمین عدالت توزیعی و حفظ پایداری محیطی در این بخش‌ها است. بهبود حکمرانی اقتصادی در این حوزه‌ها نیازمند شفافیت، پاسخگویی، مشارکت ذی‌نفعان و هماهنگی بین سازمان‌ها و بخش‌های مختلف است که در نهایت به افزایش کارایی، کاهش فساد، ارتقای قابلیت پیش‌بینی و افزایش اعتماد عمومی منجر می‌شود.

یکی از چالش‌های اساسی در صنایع دریایی، پیچیدگی محیط اقتصادی و طبیعی است که شامل تعاملات چندجانبه میان عوامل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و محیط زیستی می‌شود. این پیچیدگی، ضرورت وجود ساختارهای حکمرانی اقتصادی انعطاف‌پذیر و جامع را بیش از پیش آشکار می‌سازد تا بتواند پاسخگوی تحولات سریع بازار، تغییرات آب و هوایی، رقابت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و فشارهای زیست‌محیطی باشد.

بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی مستلزم اتخاذ رویکردهای مدیریتی است که بتوانند منابع محدود را به نحو احسن تخصیص دهند، انگیزه‌های اقتصادی را به سمت توسعه پایدار هدایت کنند و موانع نهادی و اجرایی را کاهش

1. Khudoyarov

2. Bailey

3. GALLI

4. Chryssogelos

دهند. این امر نیازمند بازنگری در سیاست‌ها و قوانین مرتبط با مالکیت، سرمایه‌گذاری، شفافیت مالی، مقررات زیست‌محیطی و مدیریت ریسک است.

علاوه بر این، توجه به عدالت اجتماعی و مشارکت فعال ذینفعان از جمله کارکنان، جوامع محلی، نهادهای دولتی و بخش خصوصی در فرآیندهای تصمیم‌گیری، از مولفه‌های حیاتی بهبود حکمرانی اقتصادی است. این مشارکت می‌تواند به افزایش مشروعیت تصمیمات، کاهش تعارضات و تسریع در اجرای سیاست‌ها کمک کند و زمینه‌ساز توسعه همه‌جانبه صنایع دریایی شود.

در سطح کلان‌تر، بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی مستلزم هماهنگی میان‌دبخشی و همکاری بین‌المللی نیز می‌باشد، چرا که مسائل مربوط به محیط زیست دریایی، امنیت حمل‌ونقل و تجارت فرامرزی نمی‌توانند به صورت مجزا و بدون تعاملات منطقه‌ای و جهانی حل شوند. ایجاد سازوکارهای همکاری موثر و تعهدات مشترک در زمینه مدیریت منابع دریایی و مقابله با تخریب‌های محیطی، از جمله راهکارهای کلیدی در این زمینه است.

به طور کلی، بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی نه تنها موجب ارتقای کارایی و بهره‌وری اقتصادی می‌شود، بلکه باعث تضمین حفظ منابع طبیعی و ارتقای کیفیت زندگی جوامع وابسته به دریا نیز می‌گردد. این هدف بلندمدت نیازمند رویکردی نظام‌مند، مبتنی بر اصول شفافیت، پاسخگویی، مشارکت و عدالت است که در آن سیاست‌گذاران و مدیران به طور مستمر سازوکارها و سیاست‌های خود را بازبینی و بهبود دهند.

در نهایت، می‌توان گفت که موفقیت و پایداری صنایع دریایی، به ویژه در شرایط تغییرات سریع اقتصادی و زیست‌محیطی، به میزان بسیار زیادی به کیفیت حکمرانی اقتصادی و ظرفیت نهادهای مرتبط بستگی دارد. بنابراین، سرمایه‌گذاری در تقویت ساختارهای حکمرانی، ارتقای دانش و مهارت مدیران و جلب مشارکت فعال همه ذینفعان، از اولویت‌های اصلی توسعه این حوزه محسوب می‌شود.

پیشینه پژوهش:

پیشینه داخلی

غروی (۱۴۰۳) در تحقیقی با عنوان حکمرانی خوب با مدیریت اصولی برای توسعه اقتصادی در مناطق آزاد تجاری که نتایج نشان داد که مهم‌ترین چالش این مناطق وجود تعارض منافع و تضاد در اهداف و کارکرد در نظام حکمرانی مناطق آزاد میباشد که باعث تصمیم‌گیری‌های نامناسب مدیریتی شده که خود مانع استفاده از فرصت‌های موجود در مناطق آزاد میباشد که می‌توان با بازنگری در ساختار دبیرخانه مناطق آزاد و همین‌طور با حکمرانی الکترونیک در بخش‌های متعدد از بسیاری از تعارض منافع موجود، کاست.

حاجیلو (۱۴۰۳) در تحقیقی با عنوان که ارتقای سیستم‌های اطلاعاتی و فناوری در مدیریت اقتصادی: راهکاری جامع برای بهبود حکمرانی، شفافیت و کارایی که نتایج نشان می‌دهد که استفاده از سیستم‌های پیشرفته مدیریت اطلاعات، هوش مصنوعی، بلاکچین، اینترنت اشیا و تحلیل داده‌های بزرگ می‌تواند به طور قابل توجهی کیفیت تصمیم‌گیری

اقتصادی را بهبود بخشد، فساد را کاهش دهد و منجر به افزایش بهره‌وری اقتصادی شود. این مقاله همچنین چالش‌ها و ملاحظات اخلاقی مرتبط با استفاده از این فناوری‌ها را مورد بحث قرار می‌دهد و راهکارهایی برای مدیریت این چالش‌ها ارائه می‌کند.

حمادی (۱۴۰۳) در تحقیقی با عنوان بررسی تاثیر حکمرانی خوب بر روی ریسک اقتصادی در این مطالعه در یک نمونه ۴۷ کشور از کشورهای در حال توسعه و نوظهور تاثیر متوسط شاخص‌های حکمرانی خوب و همچنین بصورت مجزا شاخص‌های حکمرانی خوب بر روی ریسک اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته است. برآورد ۷ مدل مجزا استحکام نتایج خوبی را برای نتیجه‌گیری مطمئن تر از مدل ارائه می‌نماید. نتایج تخمین با رویکرد GMM نشان می‌دهد که حکمرانی خوب و شاخص‌ها آن بطور معنی‌داری تاثیر منفی بر روی ریسک اقتصادی دارد. بدین معنی که بهبود شاخص‌های حکمرانی خوب، ریسک اقتصادی را تا حدی زیادی کاهش می‌دهد. همچنین رشد اقتصادی، آزادی اقتصادی، صنعتی شدن و وجود منابع طبیعی غنی ریسک اقتصادی را کاهش داده ولی اندازه دولت و نرخ بیکاری ریسک اقتصادی را افزایش می‌دهد.

بیگی (۱۴۰۲) در تحقیقی با عنوان طراحی مدل حکمرانی شرکت‌های دولتی در چارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی که تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی، حاکی از این است که مدل حکمرانی شرکتی مبتنی بر سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، بایستی بر مبنای چهار ویژگی «انطباق‌پذیری»، «عدالت مشارکت‌محور»، «فسادزدایی و سلامت» و «مدیریت جهادی» طراحی شود. در ادامه تحلیل ادبیات نظری و مصاحبه‌های انجام شده، ۱۰۳ مفهوم در راستای الزامات تحقق این ویژگی‌ها شناسایی شد که در قالب ۲۲ تم فرعی انتزاع یافت. همچنین نتایج اعتبارسنجی این تم‌های فرعی، به‌مثابه الزامات طراحی مدل حکمرانی مطلوب در مرحله دوم، نشان داد که کلیه این الزامات، به‌استثنای یک مورد، به تأیید خبرگان رسیده است. بنابراین به خط‌مشی‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان توصیه می‌شود که برای محقق ساختن نظام حکمرانی شرکتی مبتنی بر سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، «پپیچیدگی و تنوع‌بخشی»، «دینفع‌محوری»، «شفافیت اطلاعات» و «خدمت» را در طراحی مدل مطلوب مدنظر قرار دهند.

بخشی (۱۴۰۱) در تحقیقی با عنوان بررسی اثر نظام سیاسی و منابع طبیعی بر کیفیت حکمرانی اقتصادی که با تدوین یک چارچوب تحلیلی و ارائه نتایج تجربی نشان داده می‌شود که حضور منابع طبیعی در نظام‌های دموکراسی، اثر منفی بر کیفیت حکمرانی اقتصادی نداشته است. بلکه کیفیت دموکراسی عامل تعیین کننده در شکل‌گیری کیفیت نهادهای مرتبط با حکمرانی اقتصادی بوده است. در مقابل، حضور منابع طبیعی در نظام دیکتاتوری متمرکز که قدرت سیاسی به طور انحصاری در اختیار یک فرد قرار دارد، اثر منفی بر کیفیت حکمرانی اقتصادی داشته است اما چنین اثری در دیکتاتوری‌های غیرمتمرکز که قدرت سیاسی بین اعضا گروه حاکم تقسیم شده است، مشاهده نمی‌شود. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد در کنار نوع نظام سیاسی، نوع منبع طبیعی نیز در شکل‌گیری پدیده شومی منابع موثر است. تحلیل حساسیت بیانگر پایداری نتایج نسبت به تغییر متغیر وابسته، افزودن متغیرهای کنترل و تغییر نمونه است.

تحقیقات خارجی

گالی (۲۰۲۳) در تحقیقی با عنوان نقش سرمایه گذاری‌های عمومی در چارچوب حاکمیت اقتصادی اتحادیه اروپا به این نتیجه رسید که حاکمیت اقتصادی باعث می‌شود که اتحادیه اروپا به خوبی از سرمایه‌های فکری، انحصارات و علم و دانش کشورهای عضو استفاده بهتری نماید.

خدیاراف (۲۰۲۲) در تحقیقی با عنوان بهبود حکمرانی اقتصادی در اقتصاد بازار به این نتیجه رسید که سه راهبرد پیشنهاد شده است تا راه توسعه پایدار اکوسیستم اقتصاد به اشتراک گذاشته شود: همبستگی با منافع متقابل، همکاری برای موفقیت مشترک و تعهد به مسئولیت اجتماعی را پیشنهاد می‌کند.

پربنوس (۲۰۲۲) در تحقیقی با عنوان کاربرد اخلاق تجاری و قانون تجارت در دموکراسی اقتصادی که بر پایداری تجارت تأثیر می‌گذارد به این نتیجه رسید که قانون تجارت بر دموکراسی اقتصادی تأثیر معناداری دارد و همچنین اخلاق تجاری بر دموکراسی اقتصادی تأثیر معنادار دارد.

هی (۲۰۲۱) در تحقیقی با عنوان شیوه نوآوری مدیریت منابع انسانی پلتفرم اقتصاد اشتراکی در برابر پس زمینه اقتصاد دیجیتال و کارآفرینی و توسعه اقتصاد به این نتیجه رسید که تجارت الکترونیک و اقتصاد اشتراکی بر رونق کارآفرینی و توسعه اقتصادی تأثیر دارد و تجارت الکترونیک و اقتصاد اشتراکی بر بهبود فضای کسب و کار در شرکت‌ها تأثیر دارد. تماس (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان مسابقه به عنوان فناوری حاکمیت اقتصادی جهانی به این نتیجه رسید که گذشته و تاریخچه سازمان‌ها می‌تواند باعث توسعه اقتصادی و حکمرانی اقتصادی شود. بعضی از سازمان‌ها با گذشته خوب باعث می‌شوند که فناوری‌های اقتصادی را خریداری و باعث رونق اقتصادی گردد.

لدی (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان حاکمیت اقتصادی اتحادیه اروپا و کووید-۱۹: یادگیری سیاست و پنجره‌های فرصت به این نتیجه رسید که صندوق حمایت از بحران همه‌گیر و برنامه خرید اضطراری بیماری همه‌گیر نمونه‌هایی از یادگیری تک حلقه‌ای را نشان می‌دهد که اصول حاکمیت اقتصادی را دست نخورده می‌گذارد. با این حال، و برخلاف واکنش بحران منطقه یورو، پذیرش تسهیلات بازبایی و تاب‌آوری نشان‌دهنده یک تصمیم جسورانه است و یادگیری دو حلقه را پیشنهاد می‌کند. استدلال می‌شود که بحران کووید-۱۹ یک مقطع حساس برای اتحادیه اروپا است. در نتیجه، حاکمیت اقتصادی اتحادیه اروپا به عملکرد نظارتی خود محدود نمی‌شود و اکنون با یک عملکرد بازتوزیعی نیز تکمیل می‌شود.

ژانگ (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان شیوه‌های حاکمیتی پلتفرم‌های اشتراک‌گذاری: باز کردن تعامل بین اوراق قرضه اجتماعی و معاملات اقتصادی به این نتیجه رسید که مطالعات تجربی در مورد اقتصاد اشتراک‌گذاری، شیوه‌های حاکمیتی را شناسایی می‌کند که سازمان‌های اقتصاد اشتراک‌گذاری به درجات مختلف و به روش‌های مختلف برای ساختار فعالیت‌های اشتراکی خود به آن متوسل می‌شوند. تضادها و مکمل‌های بالقوه بین شیوه‌های حکمرانی مشخص شده‌اند، زیرا می‌توانند منبع مهمی در شکل‌دهی ترکیب حکمرانی خاص سازمان‌های اقتصاد اشتراکی باشند. چارچوب پیشنهادی

به درک دقیقی از پیچیدگی حکمرانی در اقتصاد اشتراک‌گذاری کمک می‌کند، ارتباط متقابل بین شیوه‌های حکمرانی اجتماعی و اقتصادی را برجسته می‌کند، و پایه‌ای را برای ثبت تجربی ترکیب حاکمیتی سازمان‌های اقتصاد اشتراکی ایجاد می‌کند.

روش پژوهش

روش پژوهش کیفی و روش آن، با توجه به اینکه از قبل الگویی وجود نداشته و پژوهشگر درصدد کشف این الگو با رویکرد داده‌بنیاد بر اساس روش نظری برخاسته از داده‌ها به شیوه سیستماتیک که به اشتراوس و کوربن (۱۹۹۰) می‌باشد، و مشارکت‌کنندگان خبرگان حوزه دریایی هستند. معیارهای اصلی انتخاب این افراد شامل موارد زیر بوده است: تخصص و تجربه مدیریتی در حوزه دریایی؛ مشارکت‌کنندگان باید دارای سوابق مدیریتی مرتبط در حوزه دریایی باشند.

آشنایی با سیاست‌گذاری‌های در حوزه دریایی؛ افرادی که در فرایندهای تصمیم‌گیری یا تدوین سیاست‌های حوزه دریایی نقش داشته‌اند.

دسترسی به اطلاعات کلیدی و قدرت ارائه تحلیل‌های عمیق؛ مدیرانی که دارای بینش جامع نسبت به نحوه کنترل حوزه دریایی و چالش‌های موجود در این زمینه باشند.

تنوع موقعیت‌های شغلی و سازمانی؛ انتخاب خبرگان حوزه دریایی از نهادهای مختلف برای دستیابی به دیدگاه‌های متنوع.

با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند و تکنیک اشباع نظری، آگاهی دهندگان کلیدی (شامل ۱۶ نفر) برای شناسایی چارچوب بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی انتخاب شده‌اند و با آنها مصاحبه به عمل آمده است. ابزار مورد استفاده برای شناسایی عوامل بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی، مصاحبه نیمه ساختمند (با گروه‌های کانونی) و مطالعه اسناد بوده است. برای تأمین روایی و پایایی مطالعه از روش ارزیابی لینکلن و گوبا استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از مصاحبه‌های انجام شده، با روش تحلیل داده‌بنیاد انجام گرفته است.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش، عواملی چون شفافیت و پاسخگویی در نظام حکمرانی، مشارکت و همکاری ذینفعان و قابلیت‌ها و ظرفیت‌های نهادی و مدیریتی به عنوان شرایط علی مؤثر در بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی شناسایی شده‌اند. مقوله‌های مربوط به شرایط علی در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱ مقوله ها و مفاهیم مرتبط با شرایط علی

مفاهیم اصلی	مقوله فرعی
دسترسی آزاد و به موقع به اطلاعات مالی و عملکردی سازمانها وجود سیستم‌های حسابرسی داخلی و خارجی قوی انتشار گزارش‌های دوره‌ای عملکرد و مالی به ذی‌نفعان مکانیزم‌های شفاف برای تخصیص منابع و بودجه ایجاد سازوکارهای پاسخگویی مدیران در برابر عملکردشان	شفافیت و پاسخگویی در نظام حکمرانی
مشارکت فعال بخش خصوصی و دولت در فرآیندهای تصمیم‌گیری جلب مشارکت جوامع محلی و کارکنان صنایع دریایی وجود سازوکارهای مشورتی و هم‌اندیشی میان نهادهای مرتبط همکاری منطقه‌ای و بین‌المللی در مدیریت منابع دریایی تعامل سازنده با سازمان‌های محیط زیستی و نهادهای مدنی	مشارکت و همکاری ذینفعان شرایط علی
توانمندسازی نیروی انسانی از طریق آموزش و توسعه حرفه‌ای وجود ساختارهای سازمانی انعطاف‌پذیر و پاسخگو بهره‌گیری از فناوری‌های نوین مدیریتی و نظارتی چارچوب‌های قانونی و مقرراتی به‌روز و هماهنگ با استانداردهای بین‌المللی ظرفیت مدیریت ریسک و انطباق با تغییرات محیطی و اقتصادی	قابلیت‌ها و ظرفیت‌های نهادی و مدیریتی

در این پژوهش، عواملی چون زیرساخت‌های قانونی و سیاست‌گذاری کلان، زیرساخت‌های فناوری و اطلاعات و عوامل اقتصادی و بازار به عنوان شرایط زمینه‌ای مؤثر در تثبیت نوآوری در بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی شناسایی شده‌اند.

جدول ۲ مقوله ها و مفاهیم مرتبط با شرایط زمینه ای

مفهوم اصلی	مقوله فرعی	شرایط زمینه‌ای
وجود قوانین و مقررات جامع مرتبط با مدیریت دریایی و اقتصادی ثبات و پیش‌بینی‌پذیری سیاست‌های کلان اقتصادی و دریایی وجود نهادهای نظارتی مستقل و توانمند برای اجرای قوانین تطابق سیاست‌های ملی با استانداردها و توافق‌نامه‌های بین‌المللی دریایی سیاست‌های تشویقی برای سرمایه‌گذاری در بخش دریایی	زیرساخت‌های قانونی و سیاست‌گذاری کلان	شرایط زمینه‌ای
دسترسی به فناوری‌های پیشرفته حمل‌ونقل و مدیریت دریایی توسعه شبکه‌های ارتباطی و اطلاعاتی پایدار در مناطق دریایی و بنادر سامانه‌های هوشمند مدیریت ناوگان و زیرساخت‌های بندری بستری تبادلی داده میان نهادهای دریایی و تجاری زیرساخت‌های امنیت سایبری برای حفاظت از اطلاعات اقتصادی و عملیاتی	زیرساخت‌های فناوری و اطلاعات	
شرایط رقابت سالم و قوانین ضدانحصار در بازار دریایی ثبات نرخ ارز و سیاست‌های مالی متناسب با تجارت دریایی دسترسی به منابع مالی و اعتباری برای توسعه صنایع دریایی وجود بازارهای پویا برای خدمات و محصولات دریایی زیرساخت‌های لجستیکی مؤثر و کارآمد در زنجیره تأمین دریایی	عوامل اقتصادی و بازار	

در این پژوهش، سه مقوله اصلی شامل عوامل فرهنگی و رفتاری و عوامل سیاسی و نهادی به عنوان عوامل مداخله‌گر شناسایی شده‌اند. جدول زیر مقوله‌ها و مفاهیم مرتبط با این شرایط را نشان می‌دهد:

جدول ۳ مقوله‌ها و مفاهیم مرتبط با شرایط مداخله‌گر

مفهوم اصلی	مقوله فرعی	شرایط مداخله‌گر
میزان پذیرش تغییر و نوآوری در میان مدیران و کارکنان فرهنگ سازمانی مبتنی بر شفافیت و پاسخگویی باور به اهمیت مشارکت ذینفعان در فرآیند تصمیم‌گیری مقاومت در برابر فساد و رانت‌خواری نگرش به توسعه پایدار و مسئولیت اجتماعی	عوامل فرهنگی و رفتاری	شرایط مداخله‌گر
ثبات سیاسی و حمایت دولت از سیاست‌های توسعه صنایع دریایی هماهنگی و هم‌افزایی بین نهادهای دولتی، بخش خصوصی و سازمان‌های مدنی قدرت و نفوذ گروه‌های ذی‌نفع در روند تصمیم‌گیری وجود فرآیندهای شفاف برای حل تعارضات و منازعات میزان استقلال و کارآمدی نهادهای نظارتی و قضایی	عوامل سیاسی و نهادی	

مقوله محوری این پژوهش بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی در نظر گرفته شده است. جدول زیر،

مقوله‌های فرعی و مفاهیم اصلی این محور را نشان می‌دهد:

جدول ۴: مقوله‌ها و مفاهیم مرتبط با مقوله محوری

مفهوم اصلی	مقوله فرعی	مقوله محوری
شفافیت و دسترسی به اطلاعات	بهبود حکمرانی اقتصادی	
پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری	در صنایع دریایی	
مشارکت ذینفعان		
ثبات و قابلیت پیش‌بینی سیاست‌ها		
کارآمدی نهادی و مدیریتی		
عدالت اقتصادی و توزیع منصفانه منابع		
پایداری محیط زیستی و توسعه پایدار صنایع دریایی.		
مدیریت ریسک و انطباق با تغییرات در صنایع دریایی.		

در این پژوهش، تقویت ساختارهای نهادی و قانونی، ارتقای مشارکت و تعامل ذینفعان و بهبود کارایی و مدیریت ریسک در عملکرد اقتصادی به عنوان رویکردهای کلیدی برای بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی در نظر گرفته شده‌اند. جدول زیر مقوله‌ها و مفاهیم کلیدی مرتبط با این راهبردها را نشان می‌دهد:

جدول ۵: مقوله‌ها و مفاهیم مرتبط با راهبردها

مفهوم اصلی	مقوله فرعی	راهبردها
بررسی و تحلیل تطبیقی قوانین و مقررات مرتبط با صنایع دریایی	تقویت ساختارهای نهادی و قانونی	
شناسایی شکاف‌های قانونی و پیشنهاد اصلاحات لازم		
توسعه چارچوب‌های حقوقی برای افزایش شفافیت و پاسخگویی		
مطالعه راهکارهای افزایش استقلال و کارآمدی نهادهای نظارتی		
تحلیل نقش سیاست‌های کلان اقتصادی در توسعه پایدار صنایع دریایی		
پژوهش درباره مدل‌های موفق مشارکت دولت، بخش خصوصی و جوامع محلی	ارتقای مشارکت و تعامل ذینفعان	
تحلیل عوامل مؤثر بر مشارکت فعال ذینفعان در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی		
مطالعه تاثیر فرهنگ سازمانی و اجتماعی بر مشارکت در صنایع دریایی		
بررسی سازوکارهای تسهیل‌کننده تعاملات میان نهادهای مختلف		
پژوهش در زمینه توسعه همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی		
پژوهش در حوزه بهینه‌سازی فرآیندهای مدیریتی در سازمان‌های دریایی	بهبود کارایی و مدیریت ریسک در عملکرد اقتصادی	
بررسی کاربرد فناوری‌های نوین در افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها		
مطالعه روش‌های مدیریت ریسک اقتصادی و زیست‌محیطی در صنایع دریایی		
ارزیابی مدل‌های پایداری اقتصادی و توسعه پایدار در حوزه دریایی		
تحقیق درباره سازوکارهای تطبیق با تغییرات بازار و شرایط محیطی		

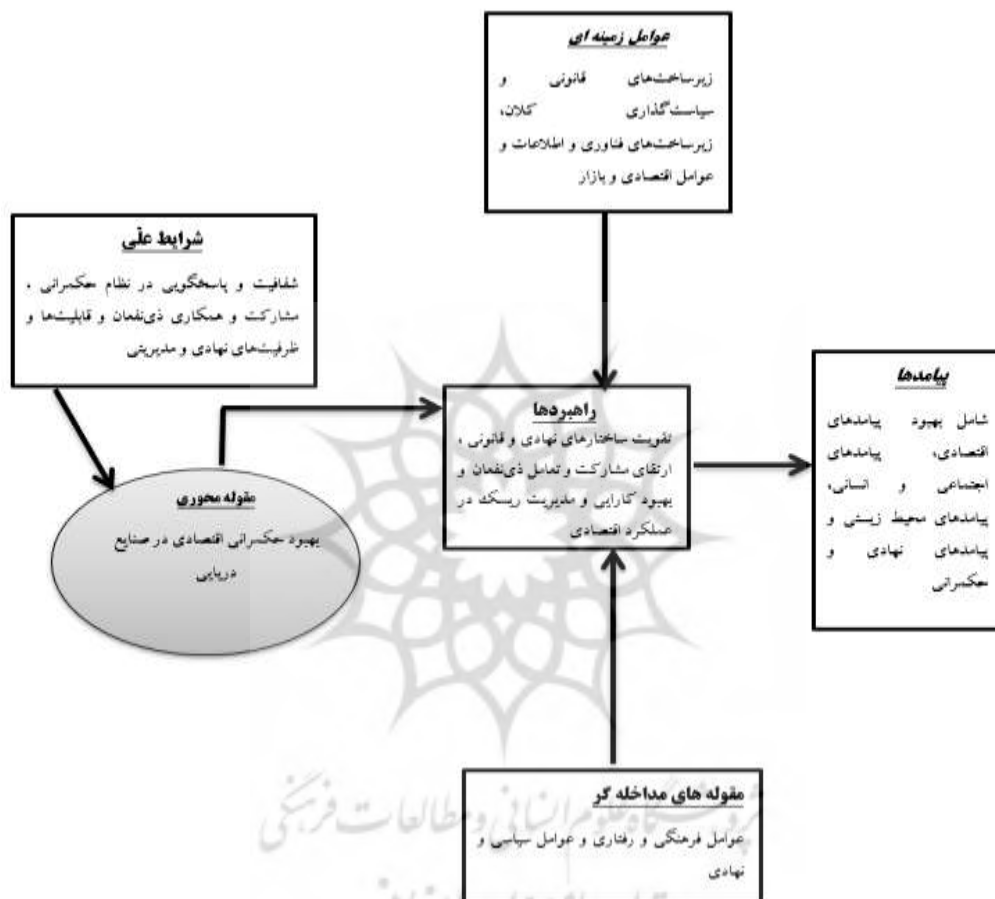
توجه به فرایند کدگذاری باز و محوری، چهار دسته پیامد کلیدی برای چارچوب طراحی شده استخراج شده است. این پیامدها شامل بهبود پیامدهای اقتصادی، پیامدهای اجتماعی و انسانی، پیامدهای محیط زیستی و پیامدهای نهادی و حکمرانی هستند. جدول زیر مقوله‌ها و مفاهیم مرتبط با این پیامدها را نشان می‌دهد:

جدول ۶ مقوله‌ها و مفاهیم مرتبط با پیامدها

پیامدها	مقوله فرعی	مفاهیم اصلی
	پیامدهای اقتصادی	افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌های عملیاتی رشد سرمایه‌گذاری داخلی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی توسعه بازارهای صادراتی و افزایش سهم تجارت دریایی بهبود مدیریت مالی و کاهش ریسک‌های اقتصادی افزایش اشتغال پایدار و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید
	پیامدهای اجتماعی و انسانی	ارتقای کیفیت زندگی جوامع ساحلی و کارکنان صنایع دریایی افزایش مشارکت و رضایت ذی‌نفعان در فرآیندهای تصمیم‌گیری تقویت حس مسئولیت اجتماعی و تعلق به سازمان کاهش نابرابری‌های اقتصادی و افزایش عدالت اجتماعی بهبود شرایط کاری و افزایش امنیت شغلی در بخش دریایی
	پیامدهای محیط زیستی	حفظ و بهبود کیفیت منابع دریایی و زیستگاه‌های آبی کاهش آلودگی‌های دریایی ناشی از فعالیت‌های صنعتی و حمل‌ونقل افزایش استفاده از فناوری‌های پاک و کم‌ضرر در صنایع دریایی ارتقای مدیریت پسماندها و بازیافت مواد در بنادر و کشتی‌ها افزایش آگاهی و آموزش‌های محیط زیستی در میان ذی‌نفعان
	پیامدهای نهادی و حکمرانی	بهبود هماهنگی و همکاری میان نهادهای مختلف دریایی افزایش شفافیت و کاهش فساد در فرآیندهای تصمیم‌گیری تقویت قابلیت پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری مدیران و سازمان‌ها ارتقای انعطاف‌پذیری و انطباق نهادها با تغییرات محیطی و اقتصادی ایجاد سازوکارهای پایدار برای مشارکت و نظارت مردمی بر صنایع دریایی

کدگذاری انتخابی نتایج گام‌های قبلی کدگذاری را به کار برده، مقوله‌های اصلی را انتخاب می‌کند، آن را به شکل نظام‌مند به سایر مقوله‌ها ارتباط می‌دهد، ارتباطات را اعتبار می‌بخشد و مقوله‌هایی را که نیاز به بست و توسعه بیشتری

دارند را توسعه می‌دهد (استراوس و کوربین، ۱۹۹۸). مدل پارادایمی این تحقیق بر اساس الگوی پارادایمی استراوس و کوربین طراحی شد. مدل پارادایمی پژوهش به شرح شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱ مدل پارادایمی تحقیق

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر، با بررسی گسترده ادبیات و یافته‌های محققان پیشین، سه عامل کلیدی به عنوان شرایط علی مؤثر در بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی شناسایی شده‌اند: شفافیت و پاسخگویی در نظام حکمرانی، مشارکت و همکاری ذی‌نفعان و قابلیت‌ها و ظرفیت‌های نهادی و مدیریتی. یافته‌های این پژوهش همسو با مطالعات پیشین مانند تحقیقات بیگی (۱۴۰۲) و بخشی (۱۴۰۱) نشان می‌دهد که تقویت این عوامل می‌تواند به شکل چشم‌گیری کیفیت تصمیم‌گیری و کارایی عملکرد در این صنایع را افزایش دهد. شفافیت و پاسخگویی، به عنوان پایه‌های اصلی هر نظام حکمرانی موفق، ضمن ایجاد اعتماد در میان ذی‌نفعان، موجب کاهش فساد و سوءمدیریت می‌شود. همچنین، مشارکت

فعال ذینفعان باعث گسترش دیدگاه‌ها و بهره‌مندی از تجربیات متنوع در فرآیند تصمیم‌گیری شده و ظرفیت نهادی، به عنوان بستر توسعه و نوآوری، نقش مهمی در انطباق سازمان‌ها با تغییرات محیطی و اقتصادی ایفا می‌کند. علاوه بر شرایط علی، این پژوهش زیرساخت‌های قانونی و سیاست‌گذاری کلان، زیرساخت‌های فناوری و اطلاعات و عوامل اقتصادی و بازار را به عنوان شرایط زمینه‌ای مؤثر در تثبیت نوآوری و بهبود حکمرانی اقتصادی معرفی کرده است. این عوامل زمینه‌ای با فراهم کردن چارچوب‌های حمایتی و بسترهای فنی و اقتصادی، امکان پیاده‌سازی مؤثر راهبردها و سیاست‌ها را فراهم می‌آورند. یافته‌های هم‌راستا با مطالعات جهانی، مانند گزارش‌های سازمان بین‌المللی دریاوردی و پژوهش‌های تماس (۲۰۲۰) نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری در فناوری‌های نوین و ایجاد زیرساخت‌های پایدار اطلاعاتی، به ویژه در حوزه مدیریت داده‌ها و امنیت سایبری، باعث افزایش رقابت‌پذیری و توسعه پایدار صنایع دریایی می‌شود.

در کنار این عوامل، پژوهش حاضر عوامل فرهنگی و رفتاری و عوامل سیاسی و نهادی را به عنوان شرایط مداخله‌گر در بهبود حکمرانی اقتصادی شناسایی کرده است. این عوامل مداخله‌گر نقش تعدیل‌کننده و تسهیل‌کننده دارند که می‌توانند روند بهبود را سرعت بخشیده یا محدود کنند. برای مثال، پذیرش فرهنگ شفافیت و نوآوری در میان مدیران و کارکنان و همچنین ثبات سیاسی و حمایت دولت، از عوامل کلیدی در تضمین اجرای موفق سیاست‌ها هستند. این یافته‌ها با مطالعات محققانی چون حمزه ای (۱۳۹۷) و گالی (۲۰۲۳) هماهنگ است که بر اهمیت فرهنگ سازمانی و ثبات سیاسی در بهبود عملکرد حکمرانی تأکید دارند.

مقوله محوری پژوهش، یعنی بهبود حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی، با توجه به سه رویکرد اصلی شامل تقویت ساختارهای نهادی و قانونی، ارتقای مشارکت و تعامل ذی‌نفعان و بهبود کارایی و مدیریت ریسک، چارچوبی منسجم برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی ارائه می‌دهد. این رویکردها به عنوان کلیدهای راهگشا، در هماهنگی با یافته‌های مشابه پژوهش‌هایی چون غروی (۱۴۰۳) بستر لازم برای ارتقای اثربخشی و پایداری در مدیریت اقتصادی صنایع دریایی را فراهم می‌کنند.

فرآیند کدگذاری باز و محوری در این پژوهش، چهار دسته پیامد کلیدی را استخراج کرده است که شامل پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و انسانی، محیط زیستی و نهادی و حکمرانی می‌شوند. پیامدهای اقتصادی مانند افزایش بهره‌وری و جذب سرمایه‌گذاری، پیامدهای اجتماعی همچون ارتقای کیفیت زندگی جوامع ساحلی، پیامدهای محیط زیستی مانند کاهش آلودگی و حفظ منابع دریایی و پیامدهای نهادی از جمله بهبود شفافیت و کاهش فساد، همگی نمایانگر تأثیرات مثبت بهبود حکمرانی اقتصادی در این حوزه هستند. این نتایج، با یافته‌های پژوهش‌های مشابه در سطح بین‌المللی همخوانی داشته و نشان‌دهنده ضرورت توجه جامع و چندجانبه به مسئله حکمرانی اقتصادی در صنایع دریایی است.

پیشنهادات کاربردی پژوهش به شرح زیر است: تقویت نهادهای نظارتی و قانونی با تمرکز بر افزایش استقلال و کارایی آنها، ایجاد و ترویج فرهنگ شفافیت و پاسخگویی در تمامی سطوح سازمانی، توسعه سازوکارهای مشارکت فعال

دینفغان، به ویژه جوامع محلی و بخش خصوصی، سرمایه‌گذاری مستمر در فناوری‌های نوین اطلاعاتی و حمل‌ونقل دریایی، ارتقای آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی به منظور مدیریت بهتر ریسک‌ها و تغییرات محیطی و توجه ویژه به پایداری محیط زیستی در فرآیندهای تصمیم‌گیری و اجرا.

اجرای این توصیه‌ها می‌تواند زمینه را برای حکمرانی اقتصادی مؤثرتر، توسعه پایدار و افزایش رقابت‌پذیری صنایع دریایی فراهم کند و به تحقق اهداف کلان توسعه اقتصادی ملی و منطقه‌ای کمک نماید. در نهایت، ضرورت دارد مطالعات آینده به بررسی عمیق‌تر تعاملات بین عوامل فرهنگی، نهادی و سیاسی بپردازند تا راهکارهای جامع‌تری برای چالش‌های موجود ارائه شود.

منابع:

- اسعدی، مرضیه، لطفی هروی، محمد مهدی. (۱۳۹۹). اقتصاد زیست- فناوریانه: تحلیل روش‌های ارزیابی و حکمرانی اقتصادی. پژوهشنامه اقتصادی، (79)20، 131-183.
- بخشی آئی، رضا، نیلی، مسعود، برکچیان، سید مهدی. (۱۴۰۱). بررسی اثر نظام سیاسی و منابع طبیعی بر کیفیت حکمرانی اقتصادی. سیاست‌گذاری عمومی، (3)8، 41-55.
- بیگی، وحید، ابویی اردکان، محمد، مقیمی، سیدمحمد، نوبخت، محمد باقر. (۱۴۰۲). طراحی مدل حکمرانی شرکت‌های دولتی در چارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی. مدیریت دولتی، (1)15، شجیع، رضا، محمدی ریوف، مصطفی. (۱۳۹۶). سیاست‌گذاری مبتنی بر ساختار در ورزش ایران، اولین کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی، تهران، دانشگاه صنعتی شریف- پژوهشکده سیاست‌گذاری علم، فناوری و صنعت دانشگاه صنعتی شریف- اندیشکده مطالعات حاکمیت و سیاست گذاری دانشگاه صنعتی شریف، ۸-۱.
- پناهی، اسماعیل، آرای، وحید، جمشیدی، مینا. (۱۴۰۱). اعتبارسنجی الگوی حکمرانی خوب از منظر اقتصادی. فصلنامه علمی مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی، (2)10.
- رعایائی مهدی، داودآبادی فراهانی محسن. بررسی اصل عدالت در حکمرانی اقتصادی مبتنی بر نظریه شهید صدر (با تأکید بر عدالت توزیعی). فصلنامه تحقیقات بنیادین علوم انسانی. ۱۴۰۰؛ ۷(۱): ۱۰۷-۱۳۲.
- طاهری، صنم (۱۴۰۰). بررسی جایگاه عدالت در حکمرانی اقتصادی از منظر اسلام، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده اقتصاد.
- لیج، لیلا، عقیلی، سید وحید، خجسته باقرزاده، حسن. (۱۴۰۰). تحلیل مضامین اقتصادی بیانیه گام دوم انقلاب. فصلنامه علمی مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی، (4)9.
- میرزایی پری، یحیی؛ خلیلی، مهدی؛ رضایی، اطهر. (۱۳۹۷). حکمرانی داده؛ ضرورتی برای مواجهه با تحولات پیش روی صنعت بیمه، بیست و پنجمین همایش ملی بیمه و توسعه، تهران، پژوهشکده بیمه، ۹-۱.
- stella, & Tsarouhas, D. (2020). EU economic governance and Covid-19: policy learning and windows of opportunity. *Journal of European Integration*, 42(8), 1041-1056.
- Alonso Dos Santos, M., Calabuig Moreno, F. (2020). Management, marketing and economy in sports organizations. 28, 175-179

- Ansell, C., & Torfing, J. (Eds.). (2022). Handbook on theories of governance. Edward Elgar Publishing.
- Bailey, D., Labory, S., & Tomlinson, P. R. (2023). 19. Industrial policy beyond market failure: structural dynamics, innovation and economic governance for industrial development. Handbook of Industrial Development, 322.
- Chrysogelos, A. (2023). 6. Contesting international economic governance: the 'people' and trade in the Trump and Brexit rhetoric. Contestation and Polarization in Global Governance: European Responses, 108.
- Farazmand, A. (Ed.). (2023). Global encyclopedia of public administration, public policy, and governance. Springer Nature.
- GALLI, G. (2023). The role of public investments in the EU economic governance framework.
- Helliwell, J. F., Huang, H., Grover, S., & Wang, S. (2018). Empirical linkages between good governance and national well-being. Journal of Comparative Economics, 46(4), 1332-1346.
- Keping, Y. (2018). Governance and good governance: A new framework for political analysis. Fudan Journal of the Thomas, C. (2020). Race as a Technology of Global Economic Governance. UCLA L. Rev., 67, 1860.
- Khudoyarov, R. (2022). Improving economic governance in a market economy. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(2), 610-612.
- Ladi
- Mahaputra, M. R., & Saputra, F. (2021). Application Of Business Ethics And Business Law On Economic Democracy That Impacts Business Sustainability. Journal of Law, Politic and Humanities, 1(3), 115-125.
- Mauerhofer, V. (2019). An introduction and overview on law, politics and governance: Institutions, organizations and procedures for Ecological Economics. Ecological Economics, 165, 106396.
- Mungiu-Pippidi, A. (2020). The Rise and Fall of Good-Governance Promotion. Journal of Democracy, 31(1), 88-102.
- Pandey, N., Andres, C., & Kumar, S. (2023). Mapping the corporate governance scholarship: Current state and future directions. Corporate Governance: An International Review, 31(1), 127-160. Humanities and Social Sciences, 11(1), 1-8.
- Prinos, I., & Manley, J. (2022). The Preston Model: Economic Democracy, Cooperation, and Paradoxes in Organisational and Social Identification. Sociological Research Online, 13607804211069398.
- Shahbaz, M., Wang, J., Dong, K., & Zhao, J. (2022). The impact of digital economy on energy transition across the globe: The mediating role of government governance. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 166, 112620.
- Zhang, Y., Pinkse, J., & McMeekin, A. (2020). The governance practices of sharing platforms: Unpacking the interplay between social bonds and economic transactions. Technological Forecasting and Social Change, 158, 120133.